

Key words: governance, institutions, association agreement, DCFTA, integration, Eastern partnership, European Union

Боброва Тетяна Анатоліївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»
аспірантка кафедри загальної теорії права та держави*

НЕГАТИВНА ПРАВОТВОРЧІСТЬ ЯК СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА

Негативна правотворчість як процедура удосконалення системи правових актів шляхом встановлення правовідповідності між ними та їх частинами постає складовою модернізації українського права. Під модернізацією права, при цьому, мається на увазі його адаптація до сучасних умов.

Активізація правотворчої діяльності сприяє «оновленню» правової системи. Як відомо, наслідком правотворчості у широкому розумінні є нормативно-правові акти, юридичні прецеденти, договори, правові звичаї, правові доктрини, принципи права та інші джерела права [1, с. 229]. Тобто, до актів правотворчості належать усі види правових актів як зі сфери реалізації та застосування, так і зі сфери законотворення. Такий підхід цілком відповідає «духу» сучасного права постмодерну [2, с. 4]. Правові акти мають відповідати сучасній системі цінностей, втілювати у собі природні закони суспільного життя, а тому будь – який юридичний документ не має суперечити загально - соціальним та спеціально - юридичним вимогам його створення і дії. Ефективність таких актів в процесі правового регулювання свідчить про належну якість позитивної правотворчості.

Враховуючи європейський вибір України, в нашій державі спостерігається прийняття низки правових актів, задля швидкого процесу євроінтеграції. Проте, швидкість не має переважати перед якістю прийнятих актів, які не завжди відповідають вимогам юридичної технології та техніки з їх прийняття, не враховують специфіки національного правового менталітету, економічного стану країни і т. д. Все це призводить до правотворчих помилок, а також до того, що правова система віддаляється від викладу загального принципу права у текстах правових приписів.

Одним із засобів усунення правотворчих помилок є скасування норми, яка визнана помилковою, адже своєчасне виявлення положень, які не відповідають «духу» сучасного права є одним із основних напрямів забезпечення ефективності правотворчої діяльності. Таку діяльність, яка фактично є інструментом удосконалення системи правових актів шляхом встановлення правовідповідності між ними та їх частинами ми називаємо негативною правотворчістю. Щодо назви даного феномену «негативним» слід зазначити, що така діяльність пов'язана не зі створенням правового акту (це є метою позитивної правотворчості), а з його скасуванням.

Правовідповідність як правова категорія, передбачає еквівалентність письмового акту духу і принципам права. Варто зазначити, що при досконалому дотриманні юридичних технологій при створенні правових актів, негативна правотворчість не застосовується. Проте, оскільки правотворча діяльність тісно пов'язана з людським фактором, помилки все ж таки трапляються, і в таких випадках, негативна правотворчість є інструментом вдосконалення юридичних документів, індикатором змін та доповнень нормативно - правової бази.

Негативна правотворчість як явище правової реальності може існувати як у публічно - правових, так і в приватно – правових формах. Д. Г. Манько зазначає, що публічний і приватний рівні юридичної діяльності не тільки відображають специфіку її організації, але й свідчать про

наявність різних за статусом суб'єктів її здійснення, від державних службовців до адвокатів [3, с. 97]. Отже, встановлює правовідповідність особа, яка має відповідні повноваження (суб'єкт здійснення негативної правотворчості) використовуючи при цьому негативні юридичні технології, метою яких є пошук помилок і аномалій у тексті правового акту.

Задля швидкого пошуку помилок досить популярними стають технології з використанням штучного інтелекту. Прогрес у таких технологіях, як штучний інтелект, дозволяє сучасному програмному забезпеченню сканувати юридичні документи, спрощувати комунікацію та знаходити відповідні справи для юристів. За оцінками McKinsey, 23% роботи, яку виконують юристи, можна автоматизувати за допомогою існуючих технологій [4].

Однак, більшість правотворчих помилок автоматично виявити не можливо. При виявленні помилок пов'язаних з неправильним ходом думки у міркуванні, неправильним тлумаченням, тих помилок, які порушують загальні принципи необхідна інтелектуальна вправність людини, спеціаліста певної галузі. Виявлення правотворчої помилки потребує наявності у суб'єкта здійснення негативної правотворчості надвисокого рівня правосвідомості та безумовне володіння юридико - технологічними засобами складання правових текстів.

Отже, виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок:

- Здійснення правотворчості, як і будь – якої іншої творчої діяльності притаманне лише «людині-розумній», а значить тут не обійтись без уникнення помилок.

- Одним із засобів усунення правотворчих помилок є скасування неправої норми, адже своєчасне виявлення норм, які не відповідають «духу» сучасного права є одним із основних напрямів забезпечення ефективності правотворчої діяльності.

· Таку діяльність, яка фактично є інструментом удосконалення системи правових актів шляхом встановлення правовідповідності між ними та їх частинами ми називаємо негативною правотворчістю. Вона не тягне за собою створення правових актів, а лише скасовує ті, які не відповідають актам вищої юридичної сили, чим відіграє важливу роль в удосконаленні права.

Чим вища якість діючих правових актів, тим менша необхідність застосування негативної правотворчості, що свідчить про високий рівень правової культури суб'єктів правотворчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лепех Ю. Питання про співвідношення понять «правотворчість» та «нормотворчість». Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць, 2016. № 855. С. 225–231 -URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/37481>. (дата звернення: 09.11.2022).

2. Дергільова О. Г. Правові акти: поняття, класифікація та соціальне призначення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3, С. 3 – 8

3. Манько Д. Г. Технології та алгоритми юридичної діяльності : дис. докт. юр. наук : 12.00.01. Одеса, 2020. 460 с.

4. Abigail Johnson Hess. Experts say 23% of lawyers' work can be automated—law schools are trying to stay ahead of the curve. URL: <https://www.cnbc.com/2020/02/06/technology-is-changing-the-legal-profession-and-law-schools.html>

Ключові слова: правотворчість, право - відповідність, негативна правотворчість, модернізація права.

Key words: law-making, law - compliance, negative law-making, modernization of law.